

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: lars.berg@regeringskansliet.se

Remissvar

Datum: 2025-12-17
Er referens: U2025/02003
Diarienumr: SSM2025-9113
Dokumentnr: SSM2025-9113-2
Handläggare: Mathias Häggblom
Telefon: 08-799 44 85

EU-kommissionens förslag till förordning om Euratoms forsknings- och utbildningsprogram COM (2025) 594

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) välkomnar den betydande ökningen av finansiering jämfört med det nuvarande ramprogrammet. SSM anser emellertid att programmet bör ha en mer balanserad fördelning av medlen mellan fissions- och fusionsområdet, både i absoluta tal och vad gäller den relativa ökningen jämfört med det nuvarande ramprogrammet. Forskning inom fission och strålskydd har i förslaget 9% av den totala budgeten (590 miljoner euro), och 11% (760 miljoner euro) planeras för direkta åtgärder inom kärnteknik inom så kallade Joint Research Centres (infrastrukturer som finns i Nederländerna, Belgien, Tyskland, Italien och Spanien). Resterande 80% går till fusion, till ITER-projektet (59% av totalsumman) som är EU-stött men lokaliserat i Frankrike, samt till fusionsforskning (21% av totalsumman).

SSM anser att det finns ett antal forskningsutmaningar inom fission och strålskydd som motiverar lika stor höjning för fissions- som fusionsforskning, i nuläget är de relativa ökningarna 122% respektive 137% jämfört med budgeten för 2021–2025. Exempelvis har många länder planer på utökade drifttider för kärnkraftverk med därtill kopplade kärnavfallsfrågor. Inom strålskydd och fission finns det fortsatta forskningsbehov även inom andra områden. Medicinska tillämpningar av strålning vid diagnostik och behandling ökar och det finns framtida utmaningar både vad gäller beredskapsfrågor och radon.

SSM ser positivt på att de medfinansierade partnerskapen enligt artikel 10 under punkt 7 i förslaget till förordning behålls från tidigare programförordning. SSM anser vidare att det är av stor vikt att alla partnerskap fördelar medel genom en transparent process med öppna utlysningar och tydliga, likvärdiga villkor och krav, där ansökningar bedöms av oberoende externa granskare. I dag avviker processen för exempelvis EURAD-2, utan öppna utlysningar, från motsvarande processer i PIANOFORTE och CONNECT-NM. Meningen ”including potentially the organisation of joint open calls” under punkt 7 i artikel 10 i förslaget till förordning bör därför ändras till: ”...organised in the form of joint open calls”.

SSM anser även att urvalet av tematiska områden för utlysningar, liksom inkludering i arbetsgrupper för framtagandet av ”Strategic Research and Innovation Agendas” (SRIA), bör vara så brett som möjligt.

SSM anser att den fördelningsmodell som används inom programmet riskerar att leda till en snedfördelning, även med hänsyn tagen till ländernas relativa storlek och BNP, till förmån för vissa europeiska länder med stora forskningsinstitut när det gäller deltagande i och finansiering från de samfinansierade partnerskapen, jämfört med landfördelningen i

andra öppna RIA-utlysningar. Eftersom vissa länder har begränsade eller inga möjligheter till nationell medfinansiering behöver detta beaktas vid utformningen av nivån och principerna för samfinansiering inom partnerskapen. SSM anser att anslutningsproceduren för medfinansierade partnerskap bör baseras på ett "Memorandum of Understanding" som för övriga partnerskap, istället för kraven som funnits för "affiliated entities". Det framgår inte tydligt av programmet vilken anslutningsform som planeras för de medfinansierade partnerskapen (Co-fund), det finns endast en hänvisning till Artikel 13 där "eligibility criteria" bestäms senare. Det är dock viktigt att det fortfarande finns möjlighet att söka fullfinansierade "Research and Innovation Actions" inom alla ämnesområden, parallellt med dessa partnerskap.

SSM välkomnar de förenklingar som föreslås vad gäller ansökningsformulär, tidsskrivning och ekonomisk rapportering. SSM befarar samtidigt att den planerade övergången till schablonbelopp (lump sums) för "personnel unit cost", där föreslagna budgetar kan nedjusteras av EU vid avtalsskrivning, i praktiken kan innebära att det blir svårt att erhålla tillräcklig finansiering för att täcka löner för postdoktorer eller doktorander och att genomföra verksamhet i vissa länder till exempel Sverige, där lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter är betydligt högre än i andra europeiska länder¹. SSM vill därför framhålla att hänsyn måste tas till kostnadsskillnader mellan länder vid införande av schablonfinansiering.

Skrivningar i texten om medicinsk användning bör genomgående ändras till "radiation technologies" istället för "nuclear medicine". Dessa ord inte är synonyma, "radiation technologies" är ett bredare begrepp som även innefattar alla former av extern strålbehandling, medan nuklearmedicin bara inkluderar diagnostisk och terapeutisk användning av radionuklider (intern bestrålning med radiofarmaka).

SSM noterar att den europeiska konkurrenskraftsfonden (European Competitiveness Fund, ECF) ges ett relativt starkt inflytande på både Euratom och Horisont Europa. Konkurrenskraftsprogrammet är baserat på tillämpningar och innovation, men SSM vill i sammanhanget lyfta att stabil finansiering av grundforskning är en mycket viktig faktor för att nå verkligt innovativa lösningar. Många av Euratoms forskningsområden är tillämpade men inte marknadsmässiga, exempelvis vad gäller strålskydd och mätningar, men även grundforskning rörande kärnteknik. Miljömässiga exponeringsscenarier såsom radon, nämns heller inte i denna plan, förutom i bilagan.

I detta ärende har generaldirektören Michael Knochenhauer beslutat. Utredaren Mathias Häggblom har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också utredaren Lovisa Lundholm deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Michael Knochenhauer

Mathias Häggblom

¹ Lump sum grants in Horizon Europe - Publications Office of the EU, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cc123397-b6ea-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en>